Υπόθεση 178/86

Mariette Turner
κατά
Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

« Υπάλληλοι — Έκθεση κρίσεως »

Έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση 5367
Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα José Luís da Cruz Vilaça της 7ης Οκτωβρίου 1987 .. 5372
Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 16ης Δεκεμβρίου 1987 5382

Περίληψη της απόφασης

1. Υπάλληλοι — Κρίση — Έκθεση κρίσεως — Σύνταξη — Εκπρόθεσμη σύνταξη — Πλημμέλεια που μπορεί να επιφέρει την ακύρωση και την επιδίκαση αποζημιώσεως — Προϋποθέσεις — Βλάβη

(Κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων, άρθρο 43)

2. Υπάλληλοι — Κρίση — Έκθεση κρίσεως — Τροποποίηση των χαρακτηρισμών σε σχέση με προηγούμενη κρίση — Υποχρέωση αιτιολογίας — Έκταση

(Κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων, άρθρο 43)

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση 178/86 *

I — Έκθεση των πραγματικών περιστατικών

Με υπηρεσιακό σημείωμα της 19ης Σεπτεμβρίου 1985, συνέταξε ο Morel, Γενικός Διευθυντής Προσωπικού και Διοικήσεως, υπό την ιδιότητα του δευτεροβάθμιου κριτή, την τελική έκθεση κρίσεως της Turner για την περίοδο 1981-1983.

Κατά την περίοδο αυτή η προσφεύγουσα υπηρετούσε ως ιατρικός σύμβουλος στο Γραφείο Εκκαθαρίσεως των Παροχών του Ταμείου

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Υγείας (ΓΔ IX). Στη θέση αυτή είχε τοποθετηθεί με απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1981, απόφαση κατά της οποίας είχε ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως, η οποία απορρίφθηκε από το Δικαστήριο (απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 1984, Turner κατά Επιτροπής, υπόθεση 266/82, Συλλογή 1984, σ. 1).

Το υπηρεσιακό σημείωμα της 19ης Σεπτεμβρίου 1985 αποτελεί το τέρμα της διαδικασίας κρίσεως, οι κανόνες της οποίας περιλαμβάνονται στον « Οδηγό κρίσεως », που εκδόθηκε στις 27 Ιουλίου 1979 σε εκτέλεση του άρθρου 43 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων.

Πρέπει να επισημανθεί ότι ο οδηγός αυτός άλλαξε την ονομασία των αναλυτικών κρίσεων που περιλαμβάνονται στην έκθεση κρίσεως: αντικατέστησε τις κρίσεις « άριστα, πολύ καλά, καλά, μέτρια, ανεπαρκώς » με τους χαρακτηρισμούς « ανώτερος του συνήθους, συνήθης, κατώτερος του συνήθους ».

Στην προκειμένη περίπτωση η διαδικασία κρίσεως εκτυλίχτηκε ως εξής:

α) Ιούλιος 1984 (ημερομηνία που δεν μπορεί να προσδιοριστεί ακριβώς): σχέδιο εκθέσεως του κριτή Pratley, Διευθυντή της Γενικής Διοικήσεως·

β) 5 Φεβρουαρίου 1985: έκθεση του κριτή (διατύπωση που διορθώθηκε κατόπιν συνεννοήσεων με την προσφεύγουσα)·

γ) 25 Μαρτίου 1985: έκθεση του δευτεροβάθμιου κριτή Morel, Γενικού Διευθυντή Προσωπικού και Διοικήσεως (μερικώς τροποποιημένη διατύπωση, αλλά αμετάβλητη ως προς τις « αναλυτικές κρίσεις »)·

δ) 29 Ιουλίου 1985: γνωμοδότηση της ισομερούς επιτροπής κρίσεως στην οποία είχε προσφύγει η προσφεύγουσα.

Η επιτροπή παρατηρεί ότι δεν προκύπτει από το φάκελο που της υποβλήθηκε ότι ο δευτεροβάθμιος κριτής είχε λάβει υπόψη του την υποχρέωση που είχε να « αιτιολογήσει κάθε τροποποίηση των αναλυτικών κρίσεων σε σχέση με την προηγουμένη κρίση ».

Κατά την άποψη της επιτροπής, έπρεπε να αιτιολογήσει ο δευτεροβάθμιος κριτής τη γνώμη του σε σχέση με τους γενικούς χαρακτηρισμούς της εκθέσεως που καλύπτουν την περίοδο 1975-1977. Η έκθεση αυτή πρέπει να λογισθεί, κατά την επιτροπή, ως η τελευταία έγκυρη έκθεση.

Πράγματι, η έκθεση κρίσεως 1977-1979 ακυρώθηκε από το Δικαστήριο (απόφαση της 21ης Μαρτίου 1985, Turner κατά Επιτροπής, υπόθεση 263/83, Συλλογή 1986, σ. 893). Η έκθεση κρίσεως του 1979-1981 δεν είχε καταρτισθεί λόγω μιας άλλης αποφάσεως του Δικαστηρίου, η οποία ακύρωσε την απόφαση της 4ης Μαΐου 1979 περί τοποθετήσεως της προσφεύγουσας σε νέο ιατροκοινωνικό τομέα εντός της ιατρικής υπηρεσίας και τη μεταγενέστερη απόφαση της 20ής Μαΐου 1980 περί μεταθέσεως της προσφεύγουσας σε θέση της Γενικής Διευθύνσεως XII « Έρευνα, επιστήμη, εκπαίδευση » (απόφαση της 9ης Ιουλίου 1981, Turner κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 59 και 129/80, Συλλογή 1981, σ. 1883)·

ε) 19 Σεπτεμβρίου 1985: τελική έκθεση του δευτεροβάθμιου κριτή (αμετάβλητη).

Ο κριτής παρατηρεί ότι έλαβε γνώση της προηγουμένης εκθέσεως κρίσεως που αφορά την περίοδο 1975-1977, αλλά ότι « κατά την εκτίμηση της προηγουμένης κρίσεως σε σχέση με εκείνη του 1975-1977 πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το

σύστημα κρίσεως τότε δεν ήταν ακριβώς το ίδιο και ιδίως η μεταβολή των καθηκόντων της προσφεύγουσας από τις 20 Οκτωβρίου 1981 ».

Δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων, η προσφεύγουσα ζήτησε στις 10 Δεκεμβρίου 1985 την αναθεώρηση της τελικής εκθέσεως κρίσεώς της. Η Επιτροπή δεν απάντησε στη διοικητική αυτή ένσταση εντός της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 90, παράγραφος 2, κατόπιν δε αυτού άσκησε η προσφεύγουσα την παρούσα προσφυγή κατά της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 91 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων.

II — Επιχειρήματα των διαδίκων

α) *Επί του αιτήματος ακυρώσεως της αποφάσεως της 19ης Σεπτεμβρίου 1985, η οποία περιλαμβάνει την τελική έκθεση κρίσεως της Turner για την περίοδο 1981-1983*

Η *προσφεύγουσα* επικαλείται προς στήριξη του ακυρωτικού της αιτήματος δύο λόγους. Αφενός μεν, παράβαση ουσιώδους τύπου εκ μέρους της Επιτροπής επειδή δεν τήρησε τις προβλεπόμενες από τον « Οδηγό κρίσεως » προθεσμίες. Αφετέρου δε, η Επιτροπή δεν αιτιολόγησε επαρκώς την επίδικη έκθεση κρίσεως: συγκεκριμένα, δεν αιτιολόγησε τις αναλυτικές τροποποιήσεις σε σχέση με την προηγούμενη κρίση, όπως ορίζει το άρθρο 5, παράγραφος 2, του « Οδηγού κρίσεως ».

1) *Εκπρόθεσμη σύνταξη της εκθέσεως κρίσεως*

Η *προσφεύγουσα* αιτιάται την Επιτροπή ότι δεν τήρησε καμία από τις προθεσμίες που ορίζει ο « Οδηγός κρίσεως » κατά τη σύνταξη της εκθέσεως κρίσεώς της για την περίοδο 1981-1983. Για το λόγο αυτό ζητεί την ακύρωση αυτής της εκθέσεως.

Επικαλούμενη την απόφαση Castille (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 173/82, 157/83 και 186/84, απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 1986, Συλλογή 1986, σ. 497), η προσφεύγουσα ζητεί επιπλέον την επιδίκαση αποζημιώσεως εκτιμωμένης ex aequo et bono σε 50 000 βελγικά φράγκα (BFR) για τη βλάβη την οποία υπέστη, δηλαδή « την προσβολή της εξελίξεως της σταδιοδρομίας της ». Κατά την άποψη της προσφεύγουσας, η βλάβη αυτή πρέπει να εκτιμηθεί όχι μόνον εντός του πλαισίου της παρούσας προσφυγής, αλλά επίσης και σε σχέση με τη δικαστική διαφορά που υφίσταται μεταξύ των διαδίκων από το 1978. Θεωρεί, εξάλλου, ότι δεν υποχρεούται να συγκεκριμενοποιήσει τη φύση αυτής της βλάβης, διότι από την απόφαση Castille, ιδίως από τη σκέψη της 36, προκύπτει ότι η εκπρόθεσμη σύνταξη εκθέσεως κρίσεως ενέχει, αυτή καθαυτή, βλάβη για τον υπάλληλο [1].

Η *Επιτροπή* δεν αμφισβητεί το εκπρόθεσμο της πιο πάνω εκθέσεως, μάλιστα δε ο δευτεροβάθμιος κριτής το αναγνώρισε ρητά με το έγγραφό του της 25ης Μαρτίου 1985. Αναφερόμενη στις αποφάσεις Seton (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 36, 37 και 218/81, απόφαση της 1ης Ιουνίου 1983, Συλλογή 1983, σ. 1789) και Turner (προαναφερθείσα υπόθεση 263/83), η Επιτροπή παρατηρεί πάντως ότι η ακύρωση αυτής της εκθέσεως δεν μπορεί να επέλθει παρά μόνον αν αποδείξει η προσφεύγουσα προηγουμένως ότι η καθυστέρηση αυτή ήταν γι' αυτήν επιβλαβής.

Η προσφεύγουσα όμως περιορίστηκε να χαρακτηρίσει ως βλάβη « την προσβολή της εξελίξεως της σταδιοδρομίας της », χωρίς να εξηγήσει περισσότερο σε τι συνίσταται αυτή η προσβολή. Αναφερόμενη επίσης στη σκέψη 36 της αποφάσεως Castille, η Επιτροπή θεωρεί ότι η προσφεύγουσα έπρεπε να αποδείξει ότι οι αποφάσεις που αφορούν την εξέλιξη της στα-

1 — Η σκέψη 36 έχει ως εξής: « Η καθυστέρηση πάντως κατά την κατάρτιση των εκθέσεων κρίσεως είναι καθαυτή ικανή να προξενήσει ζημία στον υπάλληλο λόγω και μόνο του ότι η εξέλιξη της σταδιοδρομίας του μπορεί να επηρεασθεί από την έλλειψη τέτοιας έκθεσης κατά τη στιγμή που πρέπει να ληφθούν οι σχετικές αποφάσεις. »

διοδρομίας της ελήφθησαν ή έπρεπε να είχαν ληφθεί κατά το διάστημα της περιόδου κατά την οποία έπρεπε να είχε καταρτιστεί η έκθεση.

2) *'Ελλειψη επαρκούς αιτιολογίας της εκθέσεως κρίσεως*

Επί του σημείου αυτού αυτού η *προσφείγουσα* αιτιάται την Επιτροπή ότι δεν τήρησε την υποχρέωση που υπέχει δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 2, του « Οδηγού κρίσεως » να αιτιολογεί κάθε τροποποίηση των αναλυτικών κρίσεων σε σχέση με την προηγούμενη κρίση. Στην προκειμένη περίπτωση η Επιτροπή δεν παραθέτει τους λόγους για τους οποίους η έκθεση κρίσεως του 1981-1983 είναι σαφώς λιγότερο ευμενής από την έκθεση κρίσεως του 1975-1977 (η τελευταία αυτή έκθεση πρέπει να θεωρηθεί ως η προηγούμενη έκθεση για τους λόγους που εκτέθηκαν πιο πάνω).

Η Επιτροπή περιορίστηκε όμως να παρατηρήσει στο επίδικο υπηρεσιακό σημείωμα της 19ης Σεπτεμβρίου 1985 ότι το εφαρμοσθέν σύστημα κρίσεως πριν από τη θέσπιση του νέου « Οδηγού κρίσεως » δεν ήταν ακριβώς το ίδιο και ότι μεσολάβησε αλλαγή των καθηκόντων της προσφεύγουσας από τις 20 Οκτωβρίου 1981. Επί του θέματος αυτού η Επιτροπή αντιφάσκει προς τον εαυτό της όταν ισχυρίζεται ότι η επελθούσα αλλαγή καθηκόντων καθιστά αδύνατη τη σύγκριση με τα καθήκοντα που εκτελούσε η προσφεύγουσα στην ιατρική υπηρεσία. Πράγματι, καθ' όλη τη διαδρομή της υποθέσεως 266/82 (που προαναφέρθηκε), η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η νέα θέση της προσφεύγουσας (ως ιατρικού συμβούλου στο Γραφείο Εκκαθαρίσεως των Παροχών του Ταμείου Υγείας) περιελάμβανε ακριβώς καθήκοντα, τα οποία από άποψη ποιοτική και ποσοτική δεν μπορούν να θεωρηθούν ως κατώτερα από εκείνα που ασκούσε προηγουμένως εντός της ιατρικής υπηρεσίας.

Αναφερόμενη η *Επιτροπή* στο υπηρεσιακό σημείωμα της 19ης Σεπτεμβρίου 1985, θεωρεί ότι αιτιολόγησε, εν πάση περιπτώσει, την τροποποίηση των αναλυτικών κρίσεων της προσφεύγουσας, επικαλούμενη αφενός μεν την αλλαγή αυτού του ίδιου του συστήματος κρίσεως, αφετέρου δε την επελθούσα μεταβολή των καθηκόντων της προσφεύγουσας από τις 20 Οκτωβρίου 1981.

Όσον αφορά το πρώτο σημείο, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η τροποποίηση του συστήματος κρίσεως καθιστά δυσχερή κάθε σύγκριση των κρίσεων που διατυπώθηκαν υπό το κράτος διαφορετικών κανόνων. Ως προς το δεύτερο ζήτημα ισχυρίζεται ότι δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν κατέχει πλέον την ίδια θέση, ο κριτής καθώς και ο δευτεροβάθμιος κριτής της εκθέσεως του 1981-1983 είναι διάφορα πρόσωπα από εκείνα που έκριναν τα προσόντα της προσφεύγουσας κατά τη σύνταξη της εκθέσεως κρίσεως σχετικά με την περίοδο 1975-1977. Δεν μπορεί να αντιληφθεί πώς ένας κριτής, ο οποίος προβαίνει ειλικρινά σε αναλυτικές κρίσεις για τον κρινόμενο θα μπορούσε να αιτιολογήσει το λόγο για τον οποίο οι κρίσεις αυτές διαφέρουν από τις κρίσεις που εξέφρασε άλλο πρόσωπο αρκετά χρόνια προηγουμένως.

Η Επιτροπή προσθέτει επίσης ότι η προσφεύγουσα ήταν φανερά ικανοποιημένη για τα καθήκοντα που ασκούσε κατά το χρόνο της συντάξεως της προηγουμένης εκθέσεως κρίσεως (1975-1977), ενώ είναι ομοίως φανερά δυσαρεστημένη για τα νέα της καθήκοντα. Κατά την άποψη της Επιτροπής, είναι επομένως απολύτως κατανοητό ότι ο κριτής που συνέταξε την έκθεση κρίσεως για την περίοδο 1975-1977 έκρινε πιο ευνοϊκά τις ικανότητες και την εργασία της προσφεύγουσας από ό,τι ο κριτής, ο οποίος συνέταξε την επίδικη έκθεση που αφορά την περίοδο 1981-1983.

β) *Επί του αιτήματος αποζημιώσεως λόγω εκπροθέσμου συντάξεως της εκθέσεως κρίσεως του 1981-1983, καθώς και λόγω παντελούς ελλείψεως εκθέσεως κρίσεως μεταξύ των ετών 1977 και 1981*

1) *Εκπρόθεσμη σύνταξη της εκθέσεως κρίσεως*

Δεδομένου ότι ο πρώτος αυτός ισχυρισμός προς στήριξη του αιτήματος αποζημιώσεως συμπίπτει με το λόγο ακυρώσεως που επικαλείται η προσφεύγουσα για να επιτύχει την ακύρωση της εκθέσεως κρίσεως, παραπέμπω στους ισχυρισμούς των διαδίκων που εκτέθηκαν ήδη πιο πάνω.

2) *Παντελής έλλειψη εκθέσεως κρίσεως μεταξύ των ετών 1977 και 1981*

Η *προσφεύγουσα* ζητεί, επιπλέον, την αποκατάσταση της βλάβης που υπέστη λόγω της ελλείψεως εκθέσεως κρίσεως μεταξύ των ετών 1977 και 1981. Εφόσον η έκθεση κρίσεως του 1977-1979 ακυρώθηκε από το Δικαστήριο (προαναφερθείσα υπόθεση 263/83), έπρεπε η Επιτροπή να την ανασυντάξει σύμφωνα με το άρθρο 176, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Για την περίοδο 1979-1981 όφειλε η Επιτροπή να συντάξει έκθεση παρά την αυτεπάγγελτη μετάθεση της προσφεύγουσας. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η βλάβη που προκύπτει από την έλλειψη εκθέσεως κρίσεως μεταξύ των ετών 1977 και 1981 συνίσταται στο ότι δεν μπόρεσε να λάβει γνώση ενδεχομένων δυσμενών υπηρεσιακών παρατηρήσεων που καλύπτουν την εν λόγω περίοδο, να απαντήσει σ' αυτές και να αποφύγει έτσι την κακή κρίση για την περίοδο 1981-1983.

Η *Επιτροπή* παρατηρεί αφενός μεν ότι η προσφεύγουσα ποτέ δεν ζήτησε νέα έκθεση κρίσεως για το 1977-1979, αφετέρου δε ότι συγκατατέθηκε στο να μη συνταχθεί έκθεση για το 1979-1981. Η Επιτροπή, άλλωστε, υπενθυμίζει ότι η έλλειψη της τελευταίας αυτής εκθέσεως εξηγείται, όχι από την αυτεπάγγελτη μετάθεση της προσφεύγουσας, αλλά από την ακύρωση αυτής της μεταθέσεως από το Δικαστήριο (προαναφερθείσες συνεκδικασθείσες υποθέσεις 59 και 129/80).

γ) *Επί του αιτήματος επιδικάσεως ενός συμβολικού φράγκου προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης λόγω ελλείψεως απαντήσεως επί της διοικητικής της ενστάσεως με την οποία επιδίωξε η προσφεύγουσα να επιτύχει την αναθεώρηση της εκθέσεως κρίσεως για την περίοδο 1981-1983*

Η *προσφεύγουσα* ζητεί, τέλος, την επιδίκαση ενός συμβολικού φράγκου ως αποκατάσταση της ηθικής βλάβης, την οποία ισχυρίζεται ότι υπέστη από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν απήντησε στη διοικητική ένσταση που της απηύθυνε, ενώ είχε λάβει την πρωτοβουλία να ζητήσει από την προσφεύγουσα να επικοινωνήσει με το πρόσωπο που ήταν υπεύθυνο για το φάκελό της εντός της Γενικής Διευθύνσεως IX. Η προσφεύγουσα χαρακτηρίζει τη συμπεριφορά αυτή ως « ανεπίτρεπτη ».

Η *Επιτροπή* περιορίζεται να προβάλει ότι κανένας κανόνας δεν την υποχρεώνει να εκδώσει ρητή απόφαση επί διοικητικής ενστάσεως που άσκησε ένας υπάλληλος κατά μιας βλαπτικής γι' αυτόν πράξεως. Εν πάση περιπτώσει δεν αντιλαμβάνεται ποια είναι η ηθική βλάβη που υφίσταται ένας υπάλληλος, του οποίου απορρίπτεται η διοικητική ένσταση με σιωπηρή απόφαση αντί με ρητή απορριπτική απόφαση. Και στη μια και στην άλλη περίπτωση ο ενιστάμενος δεν εγκαταλείπεται πλέον σε αβεβαιότητα όσον αφορά την τύχη της διοικητικής του ενστάσεως.

R. Joliet
εισηγητής δικαστής